

**Enkele opmerkingen over de prosobranchiate landslak
Tropidophora cuvieriana (Petit) van Madagaskar: een
correctie op TUCKER ABBOTT's (1989) 'Compendium of
Landshells'**

door

A.J. de Winter

In 1993 kreeg ik van de botanicus dr. Carel Jongkind een kleine collectie landslakken van het eiland Madagaskar. De autochthone malacofauna van dit eiland bestaat grotendeels uit endemische genera en soorten. Naast een enorme diversiteit in een aantal families van landlongslakken (met name de *Acavidae*) is er een opmerkelijk grote soortenrijkdom aan landprosobranchiaten, met name van het geslacht *Tropidophora* s.l. (er wordt een aantal subgenera onderscheiden). Van Bruggen (1980) somt niet minder dan 89 soorten op. De grootste en tevens typesoort van dit geslacht is *T. cuvieriana* (Petit de la Saussaye, 1841).

In het populaire boek van Tucker Abbott (1989) 'Compendium of land shells' wordt een aantal vertegenwoordigers van deze groep afgebeeld. Bij *T. cuvieriana* wordt vermeld: 'Northeastern Madagascar. Extinct'. Beide opmerkingen zijn onjuist. Om bij de laatste te beginnen: Fischer-Piette et al. (1969: 120) beelden de radula en de uitwendige morfologie van de weke delen van een dier uit de buurt van Ankarana af. Dat de soort sindsdien niet is uitgestorven, blijkt uit het materiaal dat ik onlangs ontving: een halfvolgroeid huisje met de weke delen van het dier in alcohol, en een zestal zeer verse lege huisjes met opercula (Ankarana Reserve, geërodeerd kalksteengebied met verspreide struiken en bomen ('Tsingi'), ca. 12° 54'S 49° 07'E, 250 m). Deze fout was overigens ook al geconstateerd door Hemmen & Groh (1991), die meer dan tien pagina's met correcties en aanvullingen op dit boek geven.

Ten tweede klopt het door Abbott opgegeven verspreidingsgebied niet. Alle welomschreven vindplaatsen uit de literatuur liggen in het Noordwesten van Madagascar, inclusief enkele eilandjes voor de Noordwestkust (Nossi-Bé, Nossi-Mitziou) (samenvatting in Fischer-Piette, 1949, aanvullingen in Fischer-Piette et al., 1969). Dit gebied zou men wellicht als Noord-Madagascar kunnen omschrijven, maar 'Northeastern Madagascar' is onjuist en waarschijnlijk het gevolg van een verschrijving.

De door Abbott opgegeven maat ['(3'') 7.5 cm'] lijkt me wat aan de optimistische kant. Fischer-Piette (1949: 8) geeft als 'grande diametre' 49-67 mm. 'Mijn' exemplaren van Ankarana hebben een gemiddelde maximale diameter van 61.6 mm (N=5, range 60-65 mm), en het aantal windingen bedraagt ca. 5 1/3 (slechts bij één exemplaar telbaar, bij de meeste schelpen zijn de topwindingen afgebroken).

In dit verband is het interessant om melding te maken van een oud, 19e eeuws monster van een eilandpopulatie van de soort, dat zich in het Nationaal Natuurhistorisch Museum te Leiden be-

vindt, met op het originele etiket '*Cyclostoma cuvieriana* Pet. Nossi-Mitsiau. Pollen & v. Dam'. De enige melding van het voorkomen van de soort op dit eilandje is van Crosse (1881), en is daarna nooit meer bevestigd. De (volgroeide) huisjes wijken qua vorm en sculptuur niet of nauwelijks van die van Ankarana af, maar zijn een stuk kleiner (maximale diameter gemiddeld 48.8 mm, N=11, range 44-53 mm); ze zijn zelfs veelal kleiner dan de kleinste maat opgegeven door Fischer-Piette (1949) voor de soort. Het aantal windingen bedraagt 5 of net iets minder.

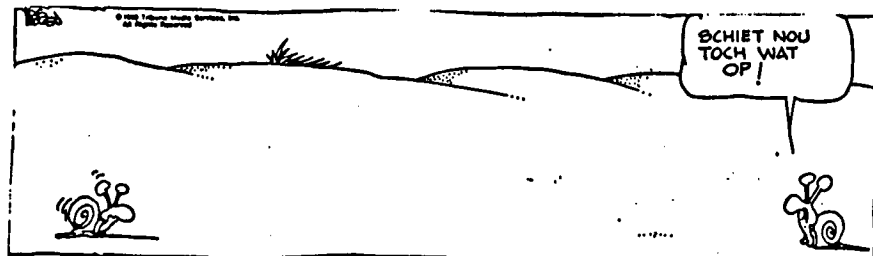
Summary

Tucker Abbott's (1989) remark that the Madagascar giant prosobranch land snail *Tropidophora cuvieriana* (Petit) is extinct, is not correct, as evidenced by relatively recent (1969) records in the literature, and a snail collected alive in 1993. Also the range of distribution in this book is incorrect, and should read Northwest Madagascar instead of 'Northeast Madagascar'. Attention is drawn to a 19th century sample at the Nationaal Natuurhistorisch Museum, Leiden from Nossi-Mitsiou. This confirms Crosse's (1881) record from this island. The shells from this sample are considerably smaller than those recently collected at Ankarana on the mainland of Madagascar, and even smaller than the minimum dimensions given by Fischer-Piette (1949).

Literatuur

- Bruggen, A.C. van, 1980. A preliminary checklist of the terrestrial molluscs of Madagascar.- *Achatina* 8: 147-164.
- Crosse, H. 1881. Contribution à la faune malacologique de Nossi-Bé et de Nossi-Comba.- *J. Conchyl.*, Paris 29: 189-212.
- Fischer-Piette, E., 1949. Mollusques terrestres de Madagascar genre *Tropidophora*.- *J. Conchyl.*, Paris 89: 5-40, 41-61, 111-146, pls. 1-7.
- Fischer-Piette, E., F. Blanc & F. Salvat., (1969). Complément aux mollusques operculés terrestres de Madagascar.- *Mém. Mus. Nat. d'Hist. Nat.* (NS) 55: 109-144, pls. 1-2.
- Hemmen, H. & K. Groh., (1991). Preliminary list of corrections and additions for R. Tucker Abbott (1989) "Compendium of Landshells".- *Schr. Malakozool.* 4: 39-54.
- Tucker Abbott, R. (1989). *Compendium of Landshells.*

-O-O-

(Beestenboel. Uit: Helderse Courant 12-7-1990)